

Козак Л. І.,
студентка 5 курсу факультету початкової
освіти та філології Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії;
Науковий керівник: Федорова О. В.,
кандидат філологічних наук, доцент
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії, м. Хмельницький

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ЛІТЕРАТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Постмодернізм як культурна та літературна течія виник у США та Європі в останню третину ХХ століття, а сам термін «постмодернізм» сформувався у період Першої світової війни. Його вжив Р. Паннівц у своїй праці «Криза європейської культури». Британський дослідник А. Тойнбі в своїй праці «Вивчення історії» надав йому культурологічного сенсу: пост – символізує кінець західного панування в релігії та культурі. Кокс у працях початку 70-х років, присвячених проблемам релігії в Латинській Америці, послуговується поняттям «постмодерністська теологія». Естетичну природу цього мистецького явища пов'язують із плюралізмом – поєднанням і органічним співіснуванням різних художніх систем. Постмодерний дискурс синтезує мистецтво й антимистецтво, елітарну й масову культуру, карнавальне, іронічно-сміхове та серйозне ставлення до дійсності. Мистецтвознавці розглядають постмодернізм як новий художній стиль, який відрізняється від неоавангарду поверненням до реальності, сюжету, гармонії [1].

Постмодернізм виник внаслідок відчуття письменниками кінця історії сучасної епохи. Тому він передбачає опозицію до модернізму і має такі параметри: модернізм – постмодернізм; закрита форма – відкритість дискурсу; цілеспрямованість мистецтва – мистецтво як гра, карнавал; художня довершеність – деконструкція.

Постмодернізм вибудовує особливу концепцію світу, а самі постмодерністи захищають позицію відстороненого і відчуженого спостерігача. Постмодерністи утверджують принцип загальної рівнозначності усіх явищ і аспектів життя, часто агресивно засуджують насильницьку дегуманізацію та асиміляцію людини зовнішнім світом.

Філософською основою постмодернізму є ідеї таких французьких дослідників, як Дерріда, Лакана, Дельоза, Ф. Гаттарі, а також концепція іронізму італійського науковця У. Еко.

Постмодерністський напрям набув суттєвого обґрунтування в працях Т. Бодріяра «Система речей», Т. Ф. Ліотара «Постмодерне значення» та «Спір», П. Слотейдйика «Чарівне дерево» (1985) та інші.

Провідні західні соціологи Хабермас, Д. Белл тлумачать постмодернізм як культурний підсумок неоконсерватизму, символ постіндустріального суспільства, симптом глибинних трансформацій соціалізму, що знайшов свій вираз у тотальному конформізмі, ідеях «кінця історії» Фукуяма, естетичному еkleктизмі. У політичній культурі постмодернізм означає розвиток різноманітних форм пост-утопічної думки. У філософії – торжество пост-метафізики, пост-раціоналізму, пост-емпіризму.

Термін «постмодернізм» набув великої популярності завдяки Ч. Дженксону «Мова постмодерністської архітектури». Дженксон зазначав, що хоча цей термін використовувався в американській літературній критиці 60-70-х років для позначення ультра-модерністських експериментів, сам він надає йому принципово іншого змісту. Постмодернізм означає в Дженксона відхід від екстремізму та нігілізму неоавангарду, часткове повернення до традицій, акцент на комунікативній ролі архітектури.

Загалом постмодерна культурна епоха оцінюється як кризовий, перехідний етап нуртування й пошуку нових орієнтирів, епоха, до якої «важко дібрати критерії цілісних сталих художніх систем» – через те, що «вона сама знаходиться в точці перелому й вибору шляху» [5]. Ці тенденції впливають і на літературно-художні практики, й на літературознавчу теорію, суть яких у найзагальнішому вигляді полягає в реконструкції ідейно-ціннісної парадигми епохи модернізму та попередніх мистецьких епох, в утворенні нового способу бачення людини і світу, принципово відмінного від попереднього. І в зарубіжній, і в українській науці феномен постмодернізму досліджується в багатьох аспектах. Різним, неоднорідним є й ставлення до цього феномену: від апологетики [4] до категоричного неприйняття постмодернізму як лжеестетичного чи вторинного явища [2].

Постмодернізм як загальноцивілізаційний феномен – це культурна епоха зі стійкою світоглядною парадигмою, і на ґрунті різних суспільно-культурних регіонів ця парадигма виявляє свою варіативність. Постмодернізм як стан культури, епоха в розвитку цивілізації визначається ситуацією втрати «довіри до автентичності всіх культурних концепцій чи стилістичних манер художнього письма» [7] і є «епохою перевідкриття суб'єктивного світу людини», який був утрачений «у всеоб'єктивуючих теоріях «я» епохи модерну» [3]. Як усе це репрезентується в художній літературі? Панівний вияв постмодерністської епохи – напрям постмодернізму, одна з головних прикмет в літературі та мистецтві – феномен втрати авторитету автора і розмивання поняття суб'єкта нарації. Художній напрям як стрижень епохи, що визначається головними тенденціями її розвитку, органічно пов'язаний з певною формою втілення цих тенденцій. Як зазначає М. Моклиця, «завдяки глибинній спорідненості явищ виникає формальна спільність, яку ми завбачаємо у вигляді стильових рухів» [6]. Виходячи зі сказаного, базовим пунктом ідентифікації постмодерністських творів повинні бути, в першу чергу, не стильові домінанти, а найзагальніші способи втілення авторської свідомості в тексті й, насамперед, спосіб творчого

осмислення письменником концепції людини і світу (найважливішої проблеми, яку артикулює художня література від своїх початків). Адже культура, як зазначає П. Козловський, – це, передусім, «самотлумачення суспільства та тлумачення людської суб'єктивності» [3]. Саме за певним тлумаченням людського «я» і розмежовуються культури.

Якщо підсумувати вище сказане то основними рисами літературного постмодернізму є:

- 1) втрата віри у вищий сенс людського існування;
- 2) заперечення пізнаваності світу, релятивізм;
- 3) розгубленість індивіда перед власною екзистенцією;
- 4) погляд на повсякденну дійсність як на театр абсурду;
- 5) орієнтація на ідеологічну незаангажованість;
- 6) поглиблена рефлексивність;
- 7) іронічність та самоіронічність;
- 8) інтертекстуальність, діалогізм.

Названі ознаки постмодернізму є узагальненням досвіду закордонних та вітчизняних авторів. Ці ознаки є універсальними, вони притаманні усім національним культурам, де наявна художня рефлексія з приводу постмодерної ситуації. Проте в кожній країні постмодернізм набуває специфічних рис, що виявляється в долученні до світового феномену оригінальних ознак і в поєднанні перелічених характеристик у кожній національній літературі в різних варіаціях.

Отже, зробивши невеликий аналіз культурної спадщини постмодернізму у літературі, можна сказати, що виникнення течії постмодернізму великою мірою вплинуло на культурну та літературну практику ХХ століття.

Список використаних джерел:

1. Затонський Д. Художні орієнтири ХХ ст. – К., 1988. 255 с.
2. Квіт С. М. У межах, поза межами і на межі: 3-тє вид., Слово і час. К., 1999. С. 62-64.
3. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія: навч. посібник / за ред. В.В.Лях, В.С.Пазенок. – К., 1996. 298 с.
4. Кутырев В. В. Пост-пред-гипер-контр-модернизм: концы и начала. Вопросы философии: 5-те вид. 1998. С.135-143.
5. Мережинская А. Ю. Художественная парадигма переходной культурной эпохи. Русская проза 80-90-х годов ХХ века: монография. К.: ИПЦ «Киевский университет», 2001. 433 с.
6. Моклиця М. В. Модернізм як структура: Філософія. Психологія. Поетика. Луцьк: ред.-вид. відд. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. 295 с

7. Семків Р. А. Постмодернізм як дискусія та дискурсивність.: Література плюс. 11-те вид. 1999. 150 с.

Лапинська Н.І.,

учениця Державного навчального закладу
«Львівське вище професійне училище
торгівлі та сфери послуг»;

Науковий керівник: Дяченко Л.А.,
кандидат економічних наук, доцент,
м. Львів

ТУРИЗМ У КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Дослідження туризму у контексті процесів міжнародної економічної інтеграції дозволило виявити наступне: туризм – тимчасові подорожі громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства з постійного місця проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно – діловою, спортивною, релігійною та іншою метою без заняття оплачуваною діяльністю в країні тимчасового перебування [1., с.315].

«Міжнародна економічна інтеграція – це процес зближення, взаємного пристосування національних економік у межах єдиного економічного простору та проведення узгодженої між державами економічної політики [2., с.60].

Розвиток туризму, як однієї з форм міжнародної торгівлі послугами, у контексті процесів міжнародної економічної інтеграції, відіграє важливу роль у національній економіці. Діяльність підприємств сфери туризму (компанії – перевізники, готельно – ресторанні підприємства, туристичні фірми, екскурсійні бюро тощо) забезпечує зайнятість певним категоріям населення, поповнює національний бюджет, сприяє розвитку міжкультурних комунікацій та взаєморозумінню між народами, а також сприяє розвитку туристичних територій країни.

Існує низка міжнародних і вітчизняних нормативно – правових документів, які регулюють діяльність учасників ринку сфери туризму. Слід зазначити, що підписання угоди про безвізовий режим України та ЄС 17.05.2017 року та введення його в дію 11.06.2017 року стало важливим чинником розвитку туризму, а також сприяння процесам міжнародної економічної інтеграції.

До одного із таких документів належить Розпорядження КМУ від 25.04.2018р. №272- р «Про затвердження плану заходів на 2018рік з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021роки». Реалізація розпорядження Уряду здійснюватиметься за рахунок і в межах